

**СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ
СРБИЈЕ**

СРПС

**БЕОГРАД, Дечанска 14/5; тел/факс: 011/3236-259, 025/420-093
E-mail: sob@beograd.com, sindiso@sbb.rs**

ПРОГРАМ РЕШАВАЊА ВИШКОВА (НИЈЕ) БИО ЗАЛУДАН ПОСАО

По први пут, колико-толико транспарентно, се покушао решити проблем решавања вишкова у просвети, односно проблем радника којих је и иначе све више – радника који су остали без дела норме, односно радног ангажовања, што је и очекивано у време рапидног смањења броја ученика, па самим тиме и посла за део наставника. Да нова „социјално одговорна“ власт није нити одговорна, а нити социјална, види се из епилога како је цео посао око утврђивања листи радника за чијим радом у потпуности престаје потреба (вишкови) и радника за чијим радом делимично престаје потреба окончан. Сем тога, види се и то да та власт нема храброст да „загризе у киселу јабуку“ и уради оно што ће, ако већ није урадила она, морати урадити нека друга одговорнија власт.

Елем, уместо да се утврди ко су вишкови и, наравно, они на законит начин збрину и материјално обештете, власт се потрудила да све остане као што је и било, те је, супротно очекивању, резултат свега испао да је вишкова мање него у претходној години, иако је тренд броја ученика и даље негативан, а на око **128.000** запослених у основним и средњим школама, свега је било **107** оних који су оглашени вишковима и за које се у међувремену такође нашло решење: или су им измишљени послови, или су отишли у пензију.

Што се тиче оне велике масе других – са непуном нормом и који су трећина од укупног броја наставника, сви су они мање-више збринуте и раде делом посао за који су се и школовали и за који имају потребне квалификације, али и послове за које апсолутно нису компетентни и које раде нестручно. Али раде, а изгледа да је то и њима и просветним властима најважније. Какав ће квалитет из тога произаћи, то никога и није брига. Чак и тим колегама које су на тај начин збринуте, понекад се чини да је то решење, али, нажалост, није. Проблем је и даље остао. Они су сад у статусу, не јавних, већ латентних вишкова, а истовремено се делом створио простор да директори могу запошљавати нова лица – било на део норме, а негде и на читаву, и на тај начин још више погоршавати дисбаланс између броја наставника (наравно и запослених) и броја ученика, као будуће јединице плаћања услуга образовања.

Томе свакако доприноси недореченост или, боље речено, злонамерно тумачење и Упутство Министарства просвете које фамозну Листу (за преузимање) препознаје само на нивоу ЈЛС, а не и на нивоу школске управе, или, што би било најправилније – на нивоу целе територије Републике Србије, пошто је знано да нам је свима послодавац Министарство просвете, а не ЈЛС, или директори школа, а наравно постоји и уставна одредба о слободи кретања и праву на рад и зараду, коју ова тумачења дерогирају до бесмисла и причу о вишковима

претварају у причу о путним трошковима. На тај начин они, „бркајући бабе и жабе“, из једне од две суседне општине, од којих школе у једној имају понеко слободно место, а у другој постоји вишак и то стручних наставника, не врше преузимање, већ врше ново запошљавање и тиме повећавају укупан број извршилаца. Тој несрећној околности доприноси и чињеница да су просветни инспектори у надлежности локалних самоуправа и да напросто присиљавају директоре да расписују конкурсе и на део нормe, уместо да се тај део распореди стручним наставницима, као и раније, до **30%** нормe. На тај начин се уводе нови и нови извршиоци и систем оптерећује порезима и доприносима на зараду, који се, у случају да запослени има само део нормe, исплаћују у пуном износу, што онда испада да је „скупља дара него мера“.

Како то све иде из истог буџета, а који се, да подсетимо, углавном троши на плате (чак **97%** просветног буџета одлази на плате) јасно је да се тако трошак пребацује на оне који раде и носе делатност и за које остаје све мање, јер је „социјално одговорна“ влада одабрала модел „линеарног финансирања“ где не гледа шта финансира, већ затечену масу увећава за инфлацију и препушта нижим облицима управљања да они врше расподелу унутар тако формираног буџета. На тај начин плаћају се измишљени послови којих уопште није мало, а све више недостају средства да се финансирају они наставници који због немогућности другачије расподеле часова и цепања одељења имају час или два више од нормe, којима се онда исплаћује само норма, а не и додатни часови, односно прековремени рад, што је директно у супротности са Законом о раду.

Социјални партнери су, приликом доношења Закона и Посебног колективног уговора, имали намеру да заштите најугроженије колеге и управо ради тога су инсистирали да се уведе институт преузимања пре расписивања конкурса. Нажалост, овај поступак је доведен до карикатуралности, неодговорношћу појединих директора и изостанком контроле од стране Министарства просвете, а првенствено несналажењем или недобронамерношћу школских управа које пропуштају бројне неправилности кроз цену услуга у школама и тако стварају привид појединцима у школама (читај: директорима) да су изнад, или бар ван система, и да им нико ништа не може јер им се признају и одељења формирана мимо критеријума и радници на измишљеним пословима.

Па чак и они, назваћемо их овај пут срећницима, иако то сасвим извесно нису, ако су се већ нашли на листи за преузимање, неће бити у позицији да и буду преузети, јер је остављена пуна слобода директорима да они бирају, а не да преузму онога са највише бодова (успут речено, законодавац није прописао да се на листи нађу и бодови, а и синдикати су то пропустили да уграде у ПКУ). Тако ће неке млађе колеге, које су доведене претходне године на измишљене часове опет имати приоритет над старијим колегама које су вишедеценијски изнеле делатност у најтеже време, јер је слободна воља директора одлучила мимо онога што се хтело учинити овим поступком бодовања, стављања на листу и преузимања са ње.

Ако је доминантан критеријум за преузимање листа, како је било уопште могуће да се неке колеге „преко ноћи“ нађу у другим школама, ако уопште и нису били на листи и ко је то и зашто аминовао? А шта тек рећи на августовска дешавања, када су директори међусобно једни другима, по принципу транге-

франге, слали наставнике са непуном нормом – „ја теби овога, а ти мени за узврат мога“. Посебна су прича активи директора који су, уместо да искажу вишкове и потребе, то прикривали. На све то начелници су „слегали раменима“, јер они у свему том видели су само берзу, а не и људе, а нажалост не и оно што су морали да контролишу да поступак буде урађен на законит начин.

Ако свему том додамо да је српски образовни простор поларизован на једној страни на три, односно четири велика центра – Београд, Нови Сад, Ниш и Крагујевац, која броје преко **50%** свих школа, ђака и наставника и оних других **150**-ак општина, односно ЈЛС где се налази мања половина српске просвете и у којима је доминантан број општина са једном до три школе: **21** општина је са једном основном школом, а **64** општине са једном средњом школом, **23** општине су са две основне школе, а **33** општине са две средње школе, **19** општина је са три основне школе, као и **19** општина са три средње школе... јасно је да, ако се примењује принцип затворености тржишта радне снаге просветне провинијенције унутар ЈЛС, преузимања не може ни бити, па је самим тиме основна идеја угрожена. Настрану што је некада путовање из једне у другу општину краће него ли путовање унутар матичне општине. Међутим, то не би смео бити проблем, бар не у контексту решавања проблема вишкова, већ друга врста расправе – питање накнаде трошкова превоза за запосленог, о чему ипак нећемо овај пут.

Стога ће Синдикат радника у просвети Србије покренути поступак измене и допуне спорних одредби ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика и, наравно, Закона о основама система образовања и васпитања, како би се систем рационализовао, чиме би се отворио простор за колико-толико бољи материјални положај сада запослених. Наравно да један број људи мора бити у том послу вишак, али се за њих морају обезбедити сва законом прописана права и, наравно, стимулативне отпремнине. Не очекујемо да ће посао рационализације броја извршилаца бити лак посао, јер је изостала подршка управо оних који би највише морали на томе радити – Министарства просвете и Владе Републике Србије јер су они и преузели обавезе према ММФ и Светској банци, а богами и потрошили паре за ту намену. Међутим, ни ЈЛС не може амнестирати чињеница да им још нису предата својинска права над школама, јер није тако далеко **2014.**, када ће се ЈЛС наћи у улози власника, бар основних школа и са већим обавезама у њиховом финансирању и сервисирању.

Овом приликом нисмо поменули, а сматрам да смо морали, и околност да се сво време кад се прича о рационализацији броја извршилаца у просвети прича само о наставницима, а заборавља да је обим послова, тиме што је смањен број ученика, знатно смањен и другим запосленима у делатности: директорима, секретарима, стручним сарадницима, па и онима који су техничка подршка делатности.

Београд, **12.10.2010.**год.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
генерални секретар СрпС и НСПРВ

